

Сүлейменова Гауһар Асқарқызы

№13 гимназия мектебінің өзін-өзі тану пәні мұғалімі

Қазақстан Республикасы, Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы

Рухани жаңғыру аясында өзін-өзі тану пәні бойынша оқушыларды ұлттық құндылыққа тәрбиелеу

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы міндет-өзінің өмірін жалғастырушы саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі - ұлт болашағы, келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл парасаты мол, мәдени-ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу кезек күттірмейтін іс екені сөзсіз. Халық даналығында: «Бір баланы адам етіп өсіргенше, бір шаһар апат болады» деген сөз бар. Осы салыстырудың өзі-ақ баланың шын мәніндегі Адам болып қалыптасуы қыруар уақыт пен тер төгетін еңбекті қажет ететін аумағы кең, жауапкершілігі мол күрделі іс екенін ұқтырса керек. «Ту жанында қисық ағаш жатпайды» дегендей, сом тараулы тәрбие жолының тоғысар тұсы халықтың өзінде, ата –баба салт санасында, дәстүрінде. Жас ұрпақты ұлттық мақтаныш пен ұлттық патриотизм рухына қалай тәрбиелесек, еліміздің халқымыздың болашағы, даналығы да солай айқын көрінеді. Даналық білімнен нәр алады. Қазіргі заманда жалпы әлемге ортақ адамзаттың бірлігі өлшеусіз жетіліп келеді, жалпы тағдыр және жалпы жауапкершілікпен бірлескен жаңа жүйе қағидасы дамуда. Сонда да бірқатар өзекті мәселелер туындап, жалпыәлемдік өткір мәселелерді ұғындыратын, халықаралық әрекет етуде өз шешімімен келісуін талап ететін, барлық адамдардың өмірлік қызығушылығына түрткі болатын - «қазіргі жаһандық мәселелер» деген атау алды. Қазіргі кезеңде адамзат дамуында жаһандық мәселелер тіршіліктің барлық деңгейлерінде түрлі дағдарысқа тірелді. Осының бәрі адамзатқа дамудың жаңа жолын іздестіруді талап етеді. Бұл мәселелердің шешімі – рухани-адамгершілік білім. Білім - ғылымның іргетасы және мемлекет дамуының алтын арқауы екеніне ешкім де күмән келтірмейді. Бүгінгі білім алушы балалар уақыт өте келе елдің және

жаңа заман тағдырының жасампаздары болатынын нық сеніммен айтуға болады. Бірақ, осы тұста «жауабы тек біреу ғана болатын сұрақтай» сұрақтар туындайды. Олар қандай білім? Сол білімді алып ұшқан жасөспірім қандай болмақ?... Ата–бабамыздың ұрпағына мұра еткен бар асылының қаншама ғасырлар бойы көшпейтіндей етіп, артына із қалдыруы көрегенділіктің көрнісі. Адамзат баласының өз тіршілігінде көрген–білгенін, тоқып–түйгенін, қорытып келешек ұрпағына мирас етіп қалдырғаны–табиғи заңдылық. Қазіргі таңда ұлттық рухтың оянуы ұлттық тарих, мәдениет, салт–дәстүр жаңа көзқараспен қалыптастырды. Ата–бабаларымыз ұрпақ тәрбиесіне ерекше мән берген. Өз ұрпағын адал еңбекке, өнер–білімге тәрбиелеп, өмірге бейімдеп, жанұяның, Отан намысын қорғауға тәрбиелеуі үлкен ұлағаттылықты байқатады. Әр халықтың тәлім–тәрбиесі ұлттық құндылықтың маңызды белгісі. Құндылық–тәрбие мен оқытудағы адамгершілікке бағытталған мұраттар. Оқушының ұлттық қасиеттері: меймандостық, кісілік, сыйластық, имандылық, кішіпейілділік, салауаттылық, инабаттылық, қайырымдылық, ізгілік, еркіндік, өнерпаздық, шешендік, ақынжандылық, сыпайлылық, мәдениеттілік, шығармашылық, рухани–байлық, махаббат т.б сияқты қасиеттері арқылы ерекшеленеді. Құндылықтар–шынайы ғана болады, ол адамға тәуелді емес, дей тұрғанмен ол адам санасында орын алады. Ұлттық құндылықтарымызды әлемдік деңгейге шығаруға қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін:

- оқушылардың сана–сезімін қалыптастыру;
- жас ұрпақ санасына туған халқына деген құрмет, сүйіспеншілік мақтаныш сезімдерін ұялату, ұлттық рухын дамыту;
- ана тілі мен дінін, оның тарихын, мәден етін, өнерін, салт–дәстүрін, рухани–мәдени мұраларды қастерлеу;

Жас ұрпақ бойында жанашырлық, сенімділік, намысшылдық тәрізді ұлттық мінездері қалыптыру сияқты міндеттерді орындағанда ғана біз мақсатқа жете аламыз.

Бала бойына ұлттық құндылықтарды дамытудағы негізгі құралдарға мыналарды жатқызуға болады: сыныптағы тәрбие сағаттары, баспасөз және қабырға газеттері, бұқаралық ақпарат құралдары, тәрбие шаралары(пікірталас,тәрбие сағаты,кеш, дәріс, таным-өнеге сағаттары, т.б.) кітап оқу, мектептен тыс және сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру, шығармашылық жобалар қорғау, қоғамдық ұйымдармен байланыс жасау, саяхат жасау, үйірмелерге қатысу.

Жаңа Қазақстан үшін қазақ өркениетін дамыту, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, тілін, т.б. ұлттық құндылықтар аясында кеңейту - өзекті мәселенің бірі.

Сондықтан алдымызда тұрған үлкен мақсат – ұлттық мұра құндылықтарын қазіргі таңның мәдени жетістітерімен үйлестіру. Жас ұрпақ тәрбиесінде үйлесімділік заңы салтанат құруы шарт. Яғни ол өзінің өсу, есею кезінде ақ сүт беріп асыраған ата-анасымен де, көкірек көзін ашқан ұстаздарымен де үйлесім таба білуі тиіс. Сонда ғана тұлға бойында ұлттық рухани қасиеттер бірте-бірте қалыптасары сөзсіз. Тұлға бойындағы рухани құндылықтарын қалыптастырудың көзі, отбасы, әулет, әлеуметтік орта, мемлекет болса, ұлттық құндылық қазақ патриотизм ұлттық салт-сана, ұлт алдындағы міндет, парыз, намыс, ұлттық рух, ұлттық салт-дәстүр, тұлға бойындағы ұлттық құндылықтың жоғары көрсеткіші. Тәрбиенің негізі болып саналатын адамзаттық құндылықтардың бірі тәрбиенің басқа адамға деген қажеттілігі, басқа адамдарды сүйе білу қажеттілі болып табылады. Қорыта айтқанда, бүгінгі күнде жастарды әдепті де саналы етіп тәрбиелеу үшін ең алдымен тәрбие ережелеріне сүйене отырып, ұлттық дәстүрімізді, әдет-ғұрыптарымызды, дінімізді, ата-бабаларымыздан қалған насихат-мұраларды жастардың санасына сіңіре білуіміз қажет. Тәрбиенің көзі ата-бабамыздан қалған мұралар мен дана сөздер десек, біз соларды насихаттайтын жүргізушіміз. Бүкіл қоғам болып қолға алып, мәдениетті, тәрбиелі болып жүруді әрқайсысымыз өзімізден бастасақ, жас ұрпақтың тәрбиесі де өз жемісін берері анық.